

GOSPODARSKI POLOŽAJ V ITALIJI IN V SVETU**Ukrepi proti naraščanju draginje in inflaciji****Važno zasedanje v Washingtonu - Izjave predsednika Kennedyja - Italijanski ministrski svet obravnaval gospodarsko problematiko na dveh sejah**

Kaj bo z lירו? To je vprašanje, katero si zdaj zastavljajo milijoni ljudi v Italiji. Vprašanje je samo na sebi zdravo, ker pomeni naraščanje zanimanja ljudskih množic za ekonomijo in gospodarsko politiko, ki je konec koncev odvisna tudi od njih.

Monetarna likvidnost je problem, ki je zavzel mednarodni obseg ter mu posvečajo dolžno pozornost vsi pristojni organi od italijanske vlade do Skupnega evropskega tržišča in Mednarodnega denarnega sklada. Na izid protiinflacijske bitke je pa po mnenju večine strokovnjakov mogoče gledati s hladnokrvnim zaupanjem, ker imajo industrijske velesile Zahoda z Združenimi državami in Veliko Britanijo na čelu zadostno možnost manevriranja svetovne finančne politike. Tako ni mogoče pričakovati velikih novosti in tem manj hujših kriz.

VAŽNO ZASEDANJE

Londonski »Times« je prejšnji teden pisal, kako je Sovjetska zveza nehote zmanjšala pritisk na dolar, ker je v zahodni Evropi samo v dveh dneh prodala zlata za več kot 45 milijonov dolarjev. Sovjeti potrebujejo zahodne zamenljive valut za nakup žita v Kanadi in drugih zahodnih državah, med drugimi tudi v ZDA. Na londonski borzi je v sredo prejšnjega tedna zlato padlo za poldrugi cent in s tem na 35,0725 dolarja. To je najnižja cena od konca junija sem ter se je unča (28,34 g) pocenila za 4 cente v primeru z zadnjimi dnevi avgusta. »Times« pričakuje, da se bo ta razvoj nadaljeval še več mesecev.

Prav te dni (od 30. septembra do 4. t. m.) je v Sheraton-Park Hotelu v Washingtonu vrhunski sestanek o finančni problematiki sveta. Zasedajo guvernerji Mednarodnega denarnega sklada, Svetovne banke, Mednarodne finančne banke IFC ter Mednarodne ustanove za razvoj IDA.

Zbranim gospodarstvenikom je v ponedeljek spregovoril predsednik Kennedy, čigar govoru strokovnjaki pripisujejo veliko važnost. Ameriški državnik je predvsem poudaril, da bo njegova vlada sprejela vse tiste ukrepe, ki so potrebni, da dolar ohrani svojo stabilnost. »Odločeni smo — je v tej zvezi dejal Kennedy — ukreniti vse, kar je potrebno, da se ohrani sedanje razmerje med zlatom in dolarjem.« To pomeni, da ne bo prišlo do razvrednotenja dolarja in da se bo unča zlata še dalje kupovala ali prodajala po 35 dolarjev.

Veliko važnost pripisujejo nadalje Kennedyjevi izjavi, češ da bo ameriška vlada nadaljevala z naporji, da se uravnesi njena plačilna bilanca s tujino. »Kennedyjeve besede o ameriški plačilni bilanci — pripominja torinska »La Stampa« — so delno odvisne od prejšnjih napovedi. Če se bo namreč ponudba dolarjev za mednarodno likvidnost morala nekoliko zmanjšati, je tega krivo stanje, v katerem se nahaja plačilna bilanca. Zlate rezerve države so januarja 1958 dosegle vrednost do 22 milijard dolarjev. Danes se je ta vrednost zmanjšala na nekaj več kot 15 milijard in ta zguba ni skoraj poznala prestanka. Ameriška plačilna bilanca, ki se je leta 1962 zaključila z 2,2 milijarde dolarjev primanjkljaja, bo letos beležila vsaj 3,4 milijarde dolarjev primanjkljaja. Po tej poti — pravi torinski dnevnik — pa ni mogoče nadaljevati.«

V težnji, da se korenito zboljša plačilna bilanca, je ameriška vlada predlagala Kongresu (parlamentu), naj predvsem sklene, da se znižajo nekateri davki, in sicer v skupnem znesku 11 milijard dolarjev. Vlada predvideva, da se bo na ta način povečal izvoz, ker bi zaradi nižjih cen ameriška podjetja postala bolj konkurenčna na tujih tržiščih.

Italijanska vlada je prejšnji teden sprejela več gospodarskih sklepov, ki so klasični ukrepi proti inflaciji. Povečati je treba varčevanje ter s tem naložbe, proizvodnjo in ponudbo na tržišču, čemur bo sledilo padanje cen. Vlada opozarja, da je primanjkljaj v plačilni bilanci s tujino — okrog 450 milijard v prvih 7 mesecih leta 1963 — končna posledica neravnovesij, to je prevelike potrošnje v primeri z dohodki, v proračunih družin, podjetij in države.

Iz najnovejših podatkov Osrednjega statističnega urada v Rimu je razvidno, da so cene v zadnjem času začele ponovno naraščati. V primeri z julijem so se v avgustu cene na debelo dvignile za 0,2 odstotka, cene na drobno pa za 0,4%. Naraščanje draginje pa postane še bolj očitno, če primerjamo letošnje gibanje življenjskih stroškov v primeri z lanskim. Splošni pokazatelj življenjskih stroškov se je v avgustu spet dvignil, in sicer za 0,3% v pri-

Vsi ti in drugi ukrepi bodo imeli svoje posledice — kot je priznal sam Kennedy — tudi v gospodarstvu drugih držav. Prav zato vlada v svetu veliko zanimanje za sklepe, ki jih bodo na sestanku v Washingtonu sprejeli vrhunski organi že omenjenih mednarodnih finančnih ustanov.

OPOZORILO SET-a

Tudi Skupno evropsko tržišče je pred dnevi opozorilo, da bo treba v primeru nadaljevanja nestabilnosti cen v Italiji in Franciji sprejeti globalne omejitve, čeprav bo to morda zavrlo ritem gospodarskega razmaha. Zadržati je treba pretirano naraščanje potrošnje in proizvodnih stroškov. Izkoristiti je treba možnosti za povečanje ponudbe na tržišču. V ta namen naj članice SET-a pohitijo z odpravljanjem medsebojnih carin ter naj bodo širokosrčne pri carinskih pogajanjih z drugimi državami. Posebno pozornost naj posvetijo poklicni izobrazbi delavstva. Glede gradbeništva, ki je z visokimi cenami eden izmed činiteljev inflacijskega pritiska, izvršni odbor SET-a priporoča racionalizacijo proizvodnje, izboljšanje postopkov za gradbena dovoljenja ter boljše časovno razdelitev gradenj.

Sklepi ministrskega sveta

meri z letošnjim julijem ter za kar 8,2% v primeri z lanskim avgustom.

Splošni pokazatelj življenjskih stroškov nam tudi kaže razvrednotenje valute. Kot izhodišče jemljejo statistiki leto 1938 in določajo, da je splošni pokazatelj življenjskih stroškov za tisto leto enak 1. Letos v avgustu pa se je ta pokazatelj dvignil na 81,02. Kar torej letos stane 100 lir, je leta 1938 stalo 1,23 lire.

Prejšnji teden je vlada takoj zmanjšala primanjkljaj v državnem proračunu za 80 milijard lir. Odredila je, naj se pospeši ureditev davčnih sporov, kar bo vrglo državi znatne dohodke že v roku 120 dni. Za tri leta je obnovila zakon iz leta 1956, ki določa olajšave za obnovitev in modernizacijo podjetij, da se bo povečala proizvodnja. Vlada bo pospešila gradnjo ljudskih stanovanj, katerim bodo pridržane davčne olajšave. Takoj je odobrila gradbeno triletko, po kateri bodo sezidali 250 do

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 6. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Morje v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Kurent in njegove gosli«, pravljica (Gustav Strniša), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični ansambli; 18.00 Kinoklub, filmski svet v besedi in glasbi; 21.00 Iz slovenske folklorne — Ljudstvo raja, ljudstvo poje: »Pod klančkom sva se srečala...« (Niko Kuret).

• PONEDELJEK, 7. oktobra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Iz slovenske folklorne — Ljudstvo raja, ljudstvo poje: »Pod klančkom sva se srečala« (Niko Kuret); 18.30 Koncert Tržaškega kvarteta; 19.15 Radijska univerza: Sveta brata Ciril in Metod — Stanko Zorko: »Janez XXIII. o sv. bratih Cirilu in Metodu«; 20.30 Richard Wagner: »Večni mornar«, opera v treh dejanjih. Približno ob 21.20 Opera, avtor in njegova doba (Gojmir Demšar).

• TOREK, 8. oktobra, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Jugoslovanska sodobna simfonična glasba — Petar Konjović: Na deželi, simfonične variacije za orkester; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Jeseniška skupina« (Rafko Dolhar); 22.00 Koncert pianista Gabrijela Devetaka — Piero Palladini: Sonata v B-duru.

• SREDA, 9. oktobra, ob: 11.45 Folklor z vsega sveta; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 18.30 Igor Strawinsky: Koncert v D-duru za violino in orkester; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje, s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Marija«, igra v osmih slikah (Isak Emanujlovič Babel - Desa Kraševc), igrajo člani RO; 22.30 Sodobna glasba — Aleksander Skrjabin: 12 Etud op. 8. Pianist George Aleksandrovič.

• ČETRTEK, 10. oktobra, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Jeseniška skupina« (Rafko Dolhar); 18.30 Glasba v sodobni družbi; 19.15 »Potovanje na Mesec«, dramatisirana zgodba (Charles Chilton - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 21.00 Simfonični koncert orkestra Tržaške Filharmonije. Približno ob 21.40 Srečanje z našimi umetniki: »Cesare Sofia-nopulo« (Milko Bambič).

• PETEK, 11. oktobra, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Koncert sopranistke Ileana Meriggioli, pri klavirju Luigi Toffolo; 19.15 Radijska univerza — Leonida Rosino: Vesolje okrog nas: »Rimska cesta«; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Socialne vede.

• SOBOTA, 12. oktobra, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Po tujih krajih; 14.40 The Kalin Twins in dvojčice Kessler; 15.30 »Neoporečni gospod«, radijska igra v sedmih slikah (Achille Saitta - Nada Konjedic), igrajo člani RO; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljnem cerkvenem zboru; 19.15 Družinski obzornik; 20.00 Sportna tribuna; 20.45 Zbor »Triglav«, ki ga vodi Vladimir Trampuž; 21.00 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. oktobra, nedelja: Vera, Dalibor
7. oktobra, ponedeljek: Marija, Justina
8. oktobra, torek: Simeon, Brigita
9. oktobra, sredo: Abraham, Svarun
10. oktobra, četrtek: Danijel, Slovenko
11. oktobra, petek: Samo, Nikazij
12. oktobra, sobota: Maks, Smiljan

SPORTNO ZDRUŽENJE »BOR«

Trst, Vrdeljska cesta 7/2

PRIREJA

6. SLOVENSKI ŠPORTNI TEDEN

V DNEH OD 26. OKT. DO 4. NOV. 1963

V TRSTU NA SEDEŽU SZ »BOR«

Tekmovanje: Atletika, odbojka, namizni tenis, gimkana, med dvema ognjema, streljanje, planinsko-orientacijski pohod, telovadba, košarka, šah.

Prijave od 7. 10. do 15. 10. 1963 v Tržaški knjigarni, Trst, ulica Sv. Franciška 20.

Vesoljni cerkveni zbor

Vatikanski koncil II., drugo nadaljevanje, se je začelo v nedeljo ob prisotnosti 2258 koncilskih očetov. Papež Pavel VI. je imel programatičen nagovor, ki je jasno usmeril delo cerkvenega zbora.

Papež je priporočal zbranim očetom, da je treba globoko prenoviti zunanjo zgradbo Cerkev in odstraniti vse nepopolnosti, ki so lastne človeški slabosti. Zavzel se je tudi za večjo oblast in avtonomijo škofov. Pri tem ne gre za nikakršno dogmatično preosnovo, marveč za »pomladitev« bodisi notranjih sil bodisi določil, ki urejajo kanonične strukture in obredne oblike.

Že v nagovoru 21. septembra članom rimske kurije je papež razodel namero internacionalizirati vatičanske urade in papeško diplomacijo. V določenih vprašanih bodo s papežem soočevali tudi posebne komisije, sestavljene iz škofov različnih narodnosti. Po papeževem načrtu gre za vedno bolj univerzalni značaj Cerkev.

Nova smer se kaže tudi v večjem številu takozvanih opazovavcev krščanskih in nekrščanskih Cerkev. Posebna značilnost je tudi poziv desetim laičnim katoliškim osebnostim pri koncilskih zborovanjih. Laični apostolat prihaja vedno bolj do veljave.

V ponedeljek so koncilski očetje razpravljali o točkah, katere vsebuje pred-

log »De Ecclesia«. Predlog obsega 5 dolgih poglavij na 47 tiskanih straneh s 372 izpreminjevalnimi dostavki raznih škofov. Pet poglavij, prvotno jih je bilo 11, se nanaša na bistvo in misterij Cerkev; na hierahično zgradbo Cerkev ter na oblast in odnos škofov do papeža; na položaj laikov v Cerkv; na svetost osebe in redovne stanove. Na torkovi seji se jih je od 2301 koncilskega očeta z glasovalno pravico izrazilo 2231 za odobritev predloga o Cerkv v splošni obliki. Sedaj bodo prišle v razpravo posamezne točke vsakega poglavja.

—0—

Tito v Boliviji

Jugoslovanski predsednik Tito je prišel v nedeljo na uradni obisk v Bolivijo. V glavnem mestu Cochabambi ga je nadvse prisrčno pozdravil državni poglavar Paz Estenssoro, s katerim se poznata že od poprej. Številne množice ljudstva so navdušeno ploskale visokemu obiskovavcu in njegovi soprogi. Pri uradnih razgovorih sta si oba državnika izmenjala misli predvsem o medsebojnih gospodarskih odnosih in o utrditvi mednarodnega mira.

V ponedeljek je Tito sprejel v predsedniškem dvorcu tuje diplomate. Dalj časa se je razgovarjal s papeškim nuncijem msgr. Roccom. Med pogovorom je Tito poudaril zasluge papeža Janeza XXIII. za svetovni mir. Rekel je tudi, da sicer ne obstajajo diplomatske vezi z Vatikanom, toda stiki z njim so dobri preko jugoslovanskega poslanstva v Rimu. Te izjave so zbrani diplomatje vzeli na znanje kot zelo pomembne.

Tito bo danes odpotoval iz Bolivije v Mehiko. Ni pa izključeno, da se bo spotoma ustavil še v Peruju, kamor ga je izrecno povabil perujski veleposlanik.

Ukrepi proti inflaciji

(Nadaljevanje s 1. strani)

300 tisoč stanovanjskih prostorov v skupni vrednosti okrog 250 milijard lir.

Za zmanjšanje potrošnje je vlada povišala prometni davek IGE na luksuzne predmete, kot so dragulji, luksuzna kuhovina, šampanjci, likerji in alkoholni aperitivi, igralne karte, dragocene starine in kolekcije.

V torek je bila nova seja vlade, na kateri so ministri razpravljali o ukrepih glede kmetijstva, zlasti živinoreje in gojenja oljk, ter glede notranje trgovine, to je stroškov razdeljevalne mreže.

Na tej seji ministrskega sveta pa ni bila izčrpana celotna gospodarska problematika, ker je ministrski predsednik že v začetku opozoril ministre na prehodni značaj vlade. »Ne smemo sprejeti takih ukrepov — je poudaril Leone — ki bi predstavljali obveznost za bodočo vlado.« Zato je ministrski svet odredil nekaj ukrepov le v korist živinoreje in gojenja oljk, medtem ko so drugi problemi ostali nerešeni in bodo postali predmet razprave bodoče vlade, ki bi se morala predvidoma sestaviti konec novembra.

Nemiri v Alžiriji

V novi alžirski republiki ne gre vse tako gladko, kot si je predstavljal predsednik Ben Bela. Uprla se mu je »Fronta socialističnih sil« pod vodstvom polkovnika El Hadža. Uporniki drže v svojih rokah mesto Tizi Uzu. Ben Bela dolže, da hoče uvesti diktatorsko vladavino. Predsednik je odgovoril nezadovoljnejem z množičnim zborovanjem Narodne osvobodilne fronte v glavnem mestu, katerega se je udeležilo nad 100.000 ljudi. Na shodu je predsednik naznanil, da bo razlastil vso zemljo francoskih kolonov. Pustil jim bo premičnine in letošnji pridelek, zemljo bo pa razdelil med domačine.

Nove izjave so ljudstvo baje pomirile in vse kaže, da bo Ben Bela tudi to krizo srečno prebrodil.

ZACETEK ŠOLSKEGA LETA

Dne 1. t. m. so se odprla šolska vrata in se je za vse osnovnošolske otroke in dijake nižjih ter višjih srednjih šol začelo novo šolsko leto. Pomembno novost predstavlja letos enotna srednja šola, ki je obvezna za vse otroke, ki so lani dovršili 5. razred osnovne šole.

Na Tržaškem ozemlju so se te šole otvorile po vseh tistih krajih, kjer so bile lani razne strokovne šole, in seveda pri Sv. Jakobu v Trstu, kjer je nižja gimnazija.

Iz podatkov, ki smo jih prejeli, a še niso popolni, izhaja, da je v vseh slovenskih srednjih šolah na Tržaškem vpisanih 1088 dijakov, slovenske osnovne šole pa obiskuje 1054 učencev.

Tako učencem kot njihovim šolnikom želimo mnogo uspehov v novem šolskem letu.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20 — Telefon 29-477

Še o počastitvi sv. bratov na Sv. Gori

V zvezi z našim dopisom z dne 19. septembra o slovesnostih v čast svetih bratov na Sveti gori smo prejeli od g. Simčiča, delegata apostolskega administratorja, še nekaj dostavkov, katere rade volje priobčujemo.

Svetogorska bazilika je bila polna že v soboto ob osmi uri zvečer in se ni izpraznila do drugega dne do dveh popoldne. Ves čas so si sledile pobožnosti in govori o pomenu svetih bratov, zlasti za zedinjenje lo-

čenih bratov. Sveta stolica je dala posebno dovoljenje za mašni obred v staroslovenskem jeziku. Škofijski delegat je vso mašo opravil v jeziku naših apostolov, kar je izreden zgodovinski dogodek. Po dolgih stotletjih se je menda prvič v zgodovini opravil na naših tleh mašni obred v staroslovenskem in ne v latinskem jeziku. Verniki so bili vsi veseli, kar so prav dobro razumeli vse molitve.

Pri maši je cerkveni pevski zbor iz Dornberka pel in odpeval v istem jeziku.

Nadškof dr. Srebrnič s Krka, solkanski rojak, je za to priložnost daroval staroslovenski misal. Po glavni slovesnosti je sledila še nenapovedana sv. maša v vzhodnem obredu, daroval jo je dr. Janežič iz Trsta. Fudi tega obreda se je udeležilo precej romarjev, čeprav so že bili utrujeni od prejšnjih slovesnosti.

Na Barbani

Zadnjič smo poročali o velikem romanju slovenskih vernikov na Barbano. Udeležil se ga je tudi mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik, na potu v Rim.

Vsakoletno romanje primorskih vernikov je dobilo letos ob prisotnosti mariborskega nadpastirja še poseben prizvok. Verska proslava je bila tudi mogočno počaščenje svetih bratov Cirila in Metoda ter še tretjega slovenskega apostola škofa Antona Martina Slomška, za čigar beatifikacijo je glavni pobornik njegov naslednik na mariborskem sedežu, škof Držečnik. Zanimivo je odkritje, da je že tudi škof Slomšek romal na otok Barbano. On je bil tudi prvi, ki je pravilno ocenil verske in kulturne zasluge svetih bratov. Vse to je mariborski škof povedal v ognjevitih in v srce segajočih besedah tudi na prižnici.

Prevzvišeni je izrazil tudi svoje veselje, da vidi zbranih toliko slovenskih vernikov na Marijinem otoku. Čudil se je njihovi verski vnemi in pobožnemu ter ubranemu petju, ki je odmevalo iz bazilike daleč tja preko morja.

GAGARIN V PARIZU

V petek je priletel v Pariz prvi sovjetski kozmični letalec polkovnik Jurij Gagarin. Prišel je na 14. mednarodno zborovanje astronautov ali kozmičnih letalcev. Gagarina je sprejela v Parizu množica radovednežev. Komaj se je preril z letališča do avtomobila.

Z Gagarinom je prišel na kongres tudi letalski general Kamanin, ki spremlja vedno kot senca vsakega sovjetskega kozmonavta, če gre v inozemstvo.

Gagarin je dal časnikarjem nekatere zanimive izjave. Med drugim tudi to, da bodo v Sovjetski zvezi spustili več sputnikov hkrati. Letalci bodo prestopili z enega v drugega, mogli jih bodo tudi priklopiti in narediti nekako vesoljsko postajo za odlete na druge planete.

PASJI STRAH

Rimske meščane je prevzel prejšnji teden pravi strah pred vsemi psi. Panika jih je prevzela, ko je policijski pes ugriznil 11-letno angleško učenko Celio Hall. Deklica je umrla zaradi pasje stekline. Podoben slučaj se je prigodil dva dni pozneje, ko je ovčjak ugriznil nekega motociklista. Občina je tedaj izdala poziv, naj lastniki psov pazijo, da se njih živali ne polasti steklina.

Tu in tam se je res pojavila, a Rimljanov se je polastil naravnost paničen strah pred vsemi psi. Na tisoče lastnikov je ponoči spravilo svoje pse na avte in so jih kje v okolici Rima spustili, samo da se jih odkrižajo.

Zdaj se zlasti v okolišju katakomb klati okoli 75.000 psov, ki so res že na pol podivjali. Med njimi so tudi pravi plemenski psi, vredni na tisoče.

„Varuhinje morale“

V začetku avgusta je stala pred sodiščem v ameriškem mestu Milwaukee kaj čudna družba. Na eni strani gospa Ema Gadell, obdana z dvanajststoročno bolj postarnih, sicer pa elegantnih gospodičen, na drugi strani pa mlad inženir Corondor. Tožiteljice, ki tvorijo »klub za varstvo žena in deklet«, so dolžile inženirja, da je na nekem njihovem zborovanju dejansko napadel gospo predsednico. Inženir je pa pokazal podplute oči in tri zlomljena rebra, katera so mu v pretepu poškodovale varuhinje ženske časti.

Sodnik je zatorej sklenil, da bo malo globlje pogledal v vso zadevo. Preiskava je dognala, da je tisti klub za varstvo morale izvajal neke vrste zasebnega sodstva nad mladimi pari in zaročenci. Ženske so na svojih klepetuljastih sestankih brskale po zasebnem življenju za poroko godnih fantov in deklet, pa tudi novoporočenih parov. Po sejah so pisarile pisma zeninam ali nevestam ter navajale njih napake in stranpota z vsiljivimi nasveti, naj se nikar ne vzamejo, da ne bodo nesrečni. Pod plaščem visoke morale so zanetile prepir v marsikateri družini in uničile s svojimi dolgimi jeziki in strupenimi pismi življenjsko srečo že mnogim parom.

Inženirjevi zaročenki so tudi pisale svarilno pismo, da je njen fant baraba, babjek, pijanec. Ona ga je zato pustila, on pa je glavno varuhinjo morale napadel in prišel na zatožno klop.

(Nadaljevanje na 9. strani)

PRIREDTVITVE SLOVENSKEGA KLUBA

Slovenski klub v Trstu (ul. Geppa 9) je v torek otvoril sezono 1963/64 s koncertom komornega zbora »Gallus«, ki ga vodi prof. Ubald Vrabec.

V tem mesecu ima na sporedu še naslednje večere: V torek, 8. t. m., bo proslava 50-letnice pisatelja Borisa Pahorja. Govoril bo pesnik Filibert Benedetič, člani Slovenskega gledališča pa bodo brali izbrane odlomke iz pisateljevih del.

V torek, 15. oktobra, je na sporedu koncert baročne glasbe. Poje mezzosopranistka Dina Slama. Sodelujejo flautist Miloš Pahor, špinelist Roberto Cimadori in violončelist Guerrino Bisiani. Uvodno besedo bo imel dr. Gojmir Demšar.

Dne 23. t. m. bo dr. Robert Hlavaty podal medicinsko literarno prikaz človeškega srca. V soboto, 26. oktobra, pa bo družabni večer s primernim zabavnim programom.

—0—

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 12. oktobra, ob 21. uri

OTVORITVENA PREDSTAVA

Ob 400-letnici rojstva

WILLIAMA SHAKESPEARA

V nedeljo, 13. oktobra, ob 17.30

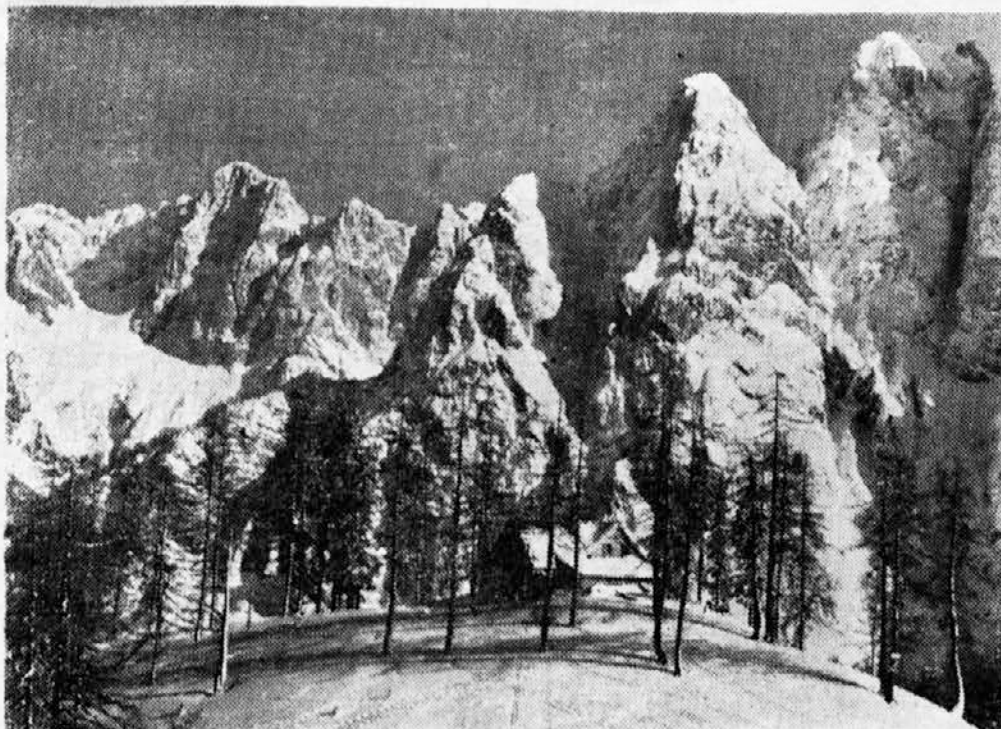
REPRIZA

v dvorani na »Stadionu 1. maj«, Vrdelska cesta 7

William Shakespeare

«O T H E L L O»

Scena: Avgust Lavrenčič; Glasba: Lojze Lebič in Marjan Vodopivec; Kostumi: Mija Jarčeva; Organizacija: Danilo Turk — Režija: Branko Gombač
Prodaja vstopnic od petka, 11. t. m. dalje v Tržaški knjigarni, ul. Sv. Frančiška 20, ter eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni dvorane.

Vršič - slovensko smučarsko in alpinistično središče

S Tržaškega

Skupna slovenska lista in enotni nastopi

Posredovanje za Lonjer in Katinaro

Svet Skupne slovenske liste nam je poslal v objavo naslednje pojasnilo. (Ured.)

Skupina Lonjercev je sestavila spomenico, v kateri je navedla vrsto javnih del, ki bi jih morala tržaška občinska uprava izvesti na področju Lonjerja in Katinare. Spomenico, ki je bila naslovljena na tržaškega župana, so podpisali lonjerski in katinarski družinski poglavarji. Nato je skupina povabila na sestanek tržaške slovenske občinske svetovavce ter jih zaprosila, naj se zavzamejo pri tržaški občinski upravi, da bi predlagana dela čimprej izvedla. V ta namen je skupina izrekla željo, naj bi občinski svetovavci po možnosti skupno z njo obiskali župana ter mu razložili zahteve. Vsi udeleženci sestanka, med njimi predstavnik Skupne slovenske liste, so se strinjali, da je treba zahteve lonjerske in katinarske skupnosti na pristojnih mestih krepko podpreti. Kar se tiče oblike nastopa pri županu, to se pravi, ali naj bo nastop skupen ali ne, so se navzoči dogovorili, da bodo odločili kasneje, ko se bodo nekateri udeleženci posvetovali z vodstvi svojih organizacij. Pač pa so navzoči menili, da bi bilo umestno in primerno, da posamezni občinski svetovavci ali politične organizacije predhodno seznanijo pristojne oblasti z zahtevami Lonjercev in Katinarcev ter tako pripravijo pot posredovanju zastopstva vaše skupnosti.

V skladu s tem priporočilom se je zastopstvo Skupne slovenske liste zglasilo pri občinskem odborniku za javna dela inž. Collauttija ter mu v nad enournem razgovoru obrazložilo zahteve lonjerske in katinarske skupnosti. Kakor je znano, je občinski odbornik zagotovil zastopstvu Skupne slovenske liste, da bo občina izvedla že v tem proračunskem letu šest od devetih zahtev, ki jih vsebuje spomenica, ostale pa bodo uresničili v prihodnjem proračunskem letu, razen zahteve po ureditvi Lonjerskega potoka, ki ne spada v pristojnost tržaške občine, temveč Državnega tehničnega urada.

Potem ko je Skupna slovenska lista že posredovala o zadevi, je občinski svetovavec italijanske komunistične stranke (in ne zastopstvo vaše skupnosti) sporočil predstavniku SSL, da je zaradi odsotnosti župana zaprosil za razgovor pri odborniku Collauttiju in da bo ta sprejel odposlanstvo naslednji dan. Predstavnik SSL je odgovoril, da je zastopstvo SSL odborniku Collauttiju že temeljito obrazložila zahteve lonjerske in katinarske skupnosti, in zato meni, da je navzočnost SSL v odposlanstvu odveč. Kar se pa tiče skupnega nastopa pri županu niso udeleženci lonjerskega sestanka do takrat sprejeli nikakega dokončnega sklepa. Zaradi tega ni bila SSL dolžna udeležiti se sprejema, za katerega je zaprosil predstavnik italijanske komunistične stranke.

Taka so dejstva. Vse ostalo, kar je »Primorski dnevnik« pisal v svojem članku z dne 26. 9. 1963 v zvezi s posredovanjem SSL za uresničenje zahtev Lonjercev in Katinarcev, je neobjektivno poročanje, ki podobnim intervencijam lahko samo škoduje.

Ob koncu smatra Svet SSL za potrebno poudariti, da se je SSL vedno zavzemala in se še danes zavzema za skupne nastope

vseh slovenskih političnih in drugih organizacij pri oblasteh za uresničenje pravic slovenske manjšine v Italiji. Skupna slovenska lista se zaveda, da mora narodna skupnost složno in enotno nastopiti, kadar so ogrožene njene bistvene vrednote. Enotni nastopi vseh slovenskih organizacij so najučinkovitejše sredstvo za doseg naših pravic, ker so takšni skupni nastopi resničen in pristen izraz volje in hotenja vse slovenske manjšine. Svet SSL je pa globoko prepričan, da bodo takšni enotni nastopi izraz volje vseh Slovencev v Italiji samo, če jih bodo izvajali predstavniki **zgolj slovenskih** organizacij. Le tako se bomo namreč ubranili očitka, da smo Slovenci postali sredstvo, s katerim si ta ali ona italijanska stranka kuje svoj politični kapital. Skupna slovenska lista pa ni bila in noče postati orodje nobene neslovenske organizacije, ki bi jo izrabljala za uveljavitev svojih strankarskih koristi. Zaveda se, da bi to usodno škodovalo celotnemu boju za naše narodnostne pravice. Zato SSL načelno zavrača skupne nastope z italijanskimi strankami, razen v nujnih primerih, ko gre za dejansko obrambo demokratičnih vrednot. V takih primerih mora biti SSL vnaprej prepričana, da nimajo nastopajoče stranke svojih prikritih namenov in da bodo takšni skupni nastopi resnično koristili stvari, za katero se zavzemajo.

Stališče, ki ga zastopa SSL do skupnih nastopov z italijanskimi strankami, je popolnoma v skladu z njenim programom, ki je — izvojevanje dejanske narodne, socialne in gospodarske enakopravnosti Slovencev v Italiji. Takšno stališče še zdaleč ni izraz narodne nestrpnosti, temveč pomeni ločitev koristi slovenske manjšine od strankarskih interesov posameznih italijanskih skupin. SSL izreka priznanje vsem tistim italijanskim skupinam in posameznikom, ki zaradi svoje demokratične zavesti nesebično podpirajo slovensko manjšino v boju za njene narodnostne pravice.

Svet SSL

—0—

SPREMEMBE V VODSTVU SLOVENSkih OSNOVNIH ŠOL

Pretekli torek je dosedanji šolski nadzornik in svetovavec za zadeve slovenskih osnovnih šol pri šolskem skrbništvu v Trstu Alojzij Bole dopolnil službeno starostno dobo ter stopil v pokoj. Ob tej priložnosti se je gospod Bole poslovil od slovenskih šolnikov, zbranih v risalnici Znanstvenega liceja, s toplim govorom, v katerem jim je med drugim zaželel, naj bi jim bil učiteljski stan prijetna življenjska naloga, ki osrečuje vsakega vestnega vzgojitelja.

V imenu šolnikov je nato spregovoril dosedanji didaktični ravnatelj v Dolini Oskar Bole, ki se je šolskemu nadzorniku zahvalil za njegovo dolgoletno delovanje v korist naše šole ter mu zaželel, naj dolgo let uživa zasluženi pokoj. Za spomin in v zahvalo pa so mu šolniki poklonili zlato uro.

Zaradi dopolnjene starostne službene dobe so te dni stopili v pokoj tudi dosedanji didaktični ravnatelj pri Sv. Jakobu Ivan Sancin ter učiteljica Anica Kalan, Eleonora Križman, Ana Jast, Marija Svagelj in Antonija Sancin.

Za novega šolskega nadzornika je bil imenovan dosedanji didaktični ravnatelj v Dolini g. Oskar Bole. Njegovo službeno mesto je zasedel g. Miro Tavčar, dosedanji tajnik na ravnateljstvu v Nabrežini. Za didaktično ravnateljico pri Sv. Jakobu pa je bila imenovana ga. Pavla Lekan, bivša ravnateljica v Nabrežini.

Novemu šolskemu nadzorniku ter obema ravnateljema k imenovanju iskreno čestitamo ter jim želimo mnogo uspehov pri njihovem odgovornem delu.

IZIDI ZRELOSNIH IZPITOV

Te dni so bili objavljeni izidi zrelostnih izpitov na klasičnem in znanstvenem liceju v Trstu, kjer so, kot je znano, polagali izpite tudi dijaki goriškega klasičnega liceja.

Na klasičnem liceju so se v jesenskem roku prijavi k maturi 4 dijaki. Trije so izdelali, eden pa je bil odklonjen. Z uspehom so položili zrelostni izpit: Sergij Iskra, Maja Okorn in Hilarij Pelicon.

Na znanstvenem liceju se je prijavilo k maturi 10 dijakov, od katerih jih je izdelalo 6, štirje pa so padli. Izdelali so: Maksimilijan Antonini, Aleksij Košuta, Ivan Širca, Sergij Veljak, Oskar Volpi in Liana Esnina.

Vsem abiturientom k uspehu iskreno čestitamo.

Boljunc:

PRAZNIK GROZDJA

V nedeljo je bil v Boljuncu tradicionalni »praznik grozdja«, ki ga prirejata dolinska občinska uprava in pokrajinska turistična ustanova. Tudi letos se je te pridelitve udeležilo veliko število ljudi, tako iz mesta kot iz raznih vasi tržaškega Brega. Na trgu so v edinem kiosku prodajali grozdje (po 100 lir za kg) in mošt (po 240 lir liter).

Udeležence je zabavala godba na pihala iz Trsta, vmes pa so nastopili pevski zbori in domači duet »Darko in Dario«. Peli so zbor iz Bazovice, ki ga je vodil prof. Ubald Vrabc, in dva italijanska zbora.

Beneška Slovenija

ČENTA

Malokdaj se zgodi, da bi prišli tatovi kar prostovoljno na sodnijo, kot se je to zgodilo danes teden v Centi. Prišli so res po svoji volji, a ne na zatožno klop, marveč krast. Vdrli so ponoči skozi okno pri stranišču in neovirano gospodarili po vseh sodnih pisarnah. Vse so premetali; s svetri so odprli vse predale in pobrali iz njih kar so našli bankovcev in drobiža. Vsega skupaj pa ni bilo toliko, da bi se jim bilo po današnjem tatinskem merilu izplačalo. Nabrali so vsega skupaj le 254.000 lir. Orožniki pridno iščejo zlikovce, da bi jih pripeljali uklenjene v sodno dvorano, v katero pa niso vdrli, ker ni tam predalov z denarjem.

LAZE

Hvala Bogu, smo vzkliknili, ko smo dobili spet slovenskega dušnega pastirja. Za

Dr. VRTOVEC JOŽE (Jr.)

SPECIALIST

za ustne in zobne bolezni

ASISTENT

NA ZOBOZDRAVNIŠKI
UNIVERZITETNI KLINIKI V PADOVI

Trst, Ul. Mercadante 1/I.
Vogel Ul. Carducci, Ul. Milano
Tel. 68-349

DIJASKE PODPORE

Kakor že lani, je ministrstvo za prosveto tudi letos razpisalo natečaj za podpore pridnim in potrebnim srednješolskim dijakom v šolskem letu 1963-64. Posebna komisija za goriško pokrajino je že sestavila natečajne lestvice, katere je odobril šolski skrbnik.

Med večjim številom italijanskih konkurentov je dosegla precej točk tudi dijakinja IV. razreda slovenske gimnazije Ida Frimožič z Oslavja. Podporo v znesku 110.000 lir bo uživala dve leti. Štipendijo je prejela tudi dijakinja I. razreda nove nižje srednje šole Ferletič Ivanka iz Doberdoba.

GABRIJELSKI PREHOD

Zadeva obmejnega prehoda na Blančah iz ulice svetega Gabrijela v Erjavčevo ima za sabo že kar dolgo zgodovino.

Vsem pošteno mislečim meščanom in ki nimajo postranskih misli, je jasno, da je za oba obmejna kraja ta prehod takorekoč skozi sredino mesta najbolj prikladen.

Še bolj važen kot za osebni promet je pa za malo trgovsko obmejno zamenjavo. Že večkrat smo v našem listu omenili, da so z zaprtjem ceste na Blančah najbolj udarjeni trgovci naše severne mestne četrti.

Že pred meseci so se na lastno pobudo začeli zanimati za ta prehod. Nabrali so tudi podpise in potrkali na vsa mogoča vrata. Glasniki trgovskih teženj so v prvi vrsti drogist Podgornik na Kornu, trgovec Paron v ulici sv. Gabrijela in manufaktursturist Knez iz ul. Carducci.

Povprašali smo prvega, da bi zvedeli, ali se je zadeva prehoda že premaknila kaj z mesta. Povedal nam je, da so bili že pri vseh oblasteh: na županstvu, pri predsedniku pokrajine, pri prefektu, na trgovinski zbornici. Povsod so soglašali in kazali razumevanje za to zadevo ter so obljubili, zlasti prefekt, da bodo tudi v Rimu podprli upravičene želje.

Svojo podporo so obljubila tudi tajništva različnih strank v Gorici. Tajništvo demokršćanske stranke je izrecno potrdilo, da je že zainteresiralo tudi zunanje in notranje ministrstvo v Rimu. Zastopniki goriških trgovcev so se zglasili tudi pri ustreznih oblasteh v Novi Gorici. Našli so popolno

- Kanalska dolina

g. Černetom, ki se je preselil v Zabnice, je prišel k nam pastirovat g. Anton Vidmar iz Černeje. Naj bo tu omenjeno, da je ta vas na široko znana med znanstvenim svetom, ker so prav tu našli stare rokopiše slovenskega jezika iz 14. stoletja.

Novega dušnega pastirja so sprejeli farani z veliko radostjo in so ga slovesno pričakali. Želijo samo to, da bi jim ga Bog ohranil dosti let!

TIPANA

V nekaterih naših vaseh so se izvršile ob koncu poletja nekatere duhovniške spremembe. Med drugimi je zapustil svoj rojstni kraj, našo vas, tudi letošnji novomašnik g. Lucijan Slobe. Škofija ga je poslala kaplanovat v Špeter v Nadiško dolino, med naše vzhodne rojake. Želimo mu obilo uspeha pri delu za vero med svojim ljudstvom.

razumevanje tudi tam. Na vse načine so torej uglasili pot, da bi prišlo do obojestranskih oblastvenih stikov. Kljub vsem tem naporom pa še ni nič prijemljivega, samo splošno razumevanje in obljube, je dejal gospod Podgornik.

Nam se pa zdi, da je morda le kdo, ki drži palico med kolesi. Morda je neki član pri obmejni komisiji, ki misli, da se z enim prehodom več zmanjša obmejna varnost. Morda pa tudi kaka skupina trgovcev, ki se boje konkurence na severnem koncu mesta.

STEVERJAN

Pritok izletnikov v naše briške griče je tudi v jesenskih nedeljah še precej številen. V nedeljo je dirkalo po naših spodnjih cestah šestdeset motociklistov iz goriške in videmske pokrajine za nagrado »Prvega kroga po goriških gričih«.

Popoldne pa je prišla v vas med borovce večja skupina članov goriške demokršćanske stranke. Imeli so svoj izlet in malo praznovanje grozdja.

Ker smo že pri grozdju, naj omenimo, da gre trgategv že skoraj h kraju. Proti pričakovanju pa je letošnja letina po večini boljše od lanske. Izjeme so seveda po vinogradih, kjer je udarila toča. Gnitja pa ni bilo toliko, kot smo se bali. Po kvaliteti pa ne bo pridelek zaostajal za lanskim. Štečkorja ima povprečno od 18 do 20 stopenj.

Neverjetno dosti je pa letos obrodil stročji fižol, dolgi palčnik. Posebno zadnji teden ga je bilo dosti na trgu. Znani so primeri, da so nekateri posestniki izkupili zanj po več stotisoč lir.

PEVMA

V soboto popoldne ob peti uri so v Pevmuri pokopali 71-letno vdovo Terezijo Brešan. rojeno Fiegel. Pokojnica je mati didaktičnega ravnatelja na slovenskih šolah dr. Mišana Brešana. Sin Valdi je padel med vojno. Njen mož, je pa umrl že pred osmimi leti. Rajna gospa Tereza je bila dobra krščanska mati. Šteli smo jo tudi med zveste bravke našega lista.

Pogreb se je razvil iz pokopališke kapele v cerkev, ker je rajna umrla v bolnišnici. Pri pogrebu je bil tudi zastopnik šolskega skrbnika; učiteljstva je bilo bolj malo, dosti pa domačinov in sosedov. Pokojnici bodi Bog milostljiv sodnik! Družini izrekamo globoko sožalje!

RUPA

Po dolgem času je bilo mogoče tudi pri nas začeti z obnovitvenimi deli pri cerkvi. Po načrtih bodo najprej popravili zakristijo in cerkveno pročelje. Na vrsto pa bo prišla tudi obnova v notranjosti. Za časa popravil v cerkvi bo nedeljska maša samo na Peči.

Že dolgo časa pogrešamo pri nas tudi kako dvorano za kulturne prireditve, predavanja ter za kakršnekoli nastope. Brž po vojni smo se za silo zbirali v poslojnih nekdanje Jakilove usnjarne. Zdaj pa še te možnosti ni več. Mladina bi rada imela svoje zbirališče in bi rada nastopila na o-

Iz Goriške

dru s petjem ali igrami, ker se sama zaveda, da plesne prireditve niso še prosvetni nastopi.

PRODAJA CIGARET

Od 1. oktobra dalje se v Gorici in v pokrajini prodajajo na drobno samo cigarete znamke Alfa, Nazionali semplici in Sax. Druge pa ne več, razen v zaprtih škatlah. V Gorici in okolici so tobakarnarji prodajali doslej tudi nekatere druge vrste na drobno.

Nova odredba tobačnega monopola, ki je drugje že več časa v navadi, je vpeljana zaradi higijenskih razlogov in ker so imeli prodajavci preveč dela s preštevanjem cigaret. Revnejši kadilci pa niso s to odredbo nič kaj zadovoljni. Prav tako tudi ne tisti, ki so imei navado kupovati po 5 cigaret na dan v upanju, da bodo manj pokadili.

JAMLJE

Nape'java vodovodnega omrežja po vaseh v Dolu je že končana. Hišni gospodarji so že podpisovali pogodbe s Furlanskim vodovodnim konzorcijem za napeljavo vode v hiše.

V Jamljah pa še vedno kopajo ob glavni cesti jarke za vodovodne cevi. Prejšnji teden so dela malo pospešili. Potrebno bi pa bilo še nekaj več delavcev, da bi bil vodovod še pred zimo gotov. Dobrodoško županstvo si v tem smislu precej prizadeva.

NOVO SOLSKO LETO

V torek dopoldne so zopet zaživele šolske učilnice. Novo šolsko leto se je začelo s prošnjo svetlo mašo. Otroci mestnih slovenskih osnovnih šol so šli ob osmi uri in pol pod vodstvom učiteljev in učiteljic v cerkev Sv. Ivana. Malčki so ljubko prepevali in so bili kar zadovoljni, da so spet prišli skupaj.

Slovenske srednje šole so pa imele skupno mašo v kapucinski cerkvi. Udeležila se je tudi večina profesorskega zbora s skupnim ravnateljem vseh srednjih šol dr. Rožičem na čelu. Za mašo so katehetje poskrbeli za tiskane pesmi in odgovore, tako da je bila maša res skupna. Včeraj se je že začel redni pouk. Proforski zbor je razen nekaj izjem ostal isti kot lani.

Vsem šolarjem in dijakom želimo, da bi v veselju in pridnosti dosegli čim več uspehov v zadoščanje staršev, šolnikov in vse naše narodne skupnosti.

V naslednjem pregledu podajamo število dijakov slovenskih srednjih šol v Gorici po razredih in zavodih.

Enotna nižja srednja šola: 1.a razred: 19 dijakov; 1.b: 23; 1.c: 22; 1.d: 23.

Strokovna šola: 2.a razred: 18 dijakov; 2.b: 16; 3.a: 21; 3.b: 16.

Nižja gimnazija: 2.a razred: 16 dijakov; 2.b: 12; 3.a: 9; 3.b: 16.

Učiteljšče: 1. razred: 5 dijakov; 2. razr.: 8; 3. razr.: 5; 4. razr.: 4.

Višja gimnazija -licej: 4. razred: 8; 5. razred: 9; 1. licej: 11; 2. licej: 6; 3. licej: 5.

Skupno število vseh dijakov na slovenskih srednjih šolah znaša: 272 učencev.

ZAHVALA

Družina BREŠAN se toplo zahvaljuje vsem, ki so na kakršenkoli način sočustvovali z njimi ob izgubi drage mame TEREZIJE BREŠAN.

Pevma, 1. okt. 1963.

Družina Brešan

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Srečanje z Miho Balohom

Srečali smo gledališkega in filmskega igravca Miho Baloha, žarečega od vitalnosti kakor vedno, a ne prav pri volji do gostobesednosti. Kljub temu si nismo mogli kaj, da bi ga ne zaprosili, naj nam kaj pove o svojih najnovejših igralskih dogodivščinah. Dogodivščine filmskih igravcev so vedno zanimive, ker so vedno razgibane.

Spet doma? Kako pa to?

Star slovenski pregovor pravi: »Prelubi moj domek, čeprav te je za 'n bobek«.

Torej moramo začeti drugače. Odkod prihajate? Upamo, da na to vprašanje ne boste odgovorili spet samo s citatom, morda celo iz svetega pisma.

Ze nekaj časa sem doma, le da se nisva videla. Znano vam je, da mora imeti filmski igralec svoje kovčke vedno pripravljene. Jaz sem jih odložil po premieri »Nevesinjske puške« v Pulju.

Kako so gledavci reagirali na ta vaš film?

Zelo dobro. Mislim zelo dobro v smislu, da so reagirali takrat, kadar je bilo treba, ne obratno, kar se tudi dogaja.

Imate predvideno kakšno snemanje v Jugoslaviji?

Nimam agencije, ki bi morala to vedeti — sam pa sem po poklicu igralec. Biti pa slovenski ali jugoslovanski filmski igralec je čisti »luksus«. Poglejte: v vzhodni Evropi se briga za igravca dr-

Miha Baloh v filmu »Nevesinjska puška«

zava, v zahodni ima svojega agenta, v Jugoslaviji pa se konkretno za njega ne briga nihče. Zato z vsakim filmom, ki ga končam — končujem tudi svojo filmsko kariero.

To so zelo pesimistične besede.

To so moje misli, ki jih je rodila stvarnost.

V čem je torej glavni problem slovenskega in jugoslovanskega filmskega igravca? Je premalo plačan ali ne najde v domači produkciji umetniške zadostitve?

Mislim, da je problem jugoslovanske kinematografije problem filmskih scenarijev in majhna produkcija — še posebej slovenska. Umetnik pa, če že ni plačan kot se spodobi, naj ima vsaj umetniško zadostitev. Dogaja se tudi obratno. Jaz sem za prvo varianto.

V čem je pomanjkljivost scenarija?

V pomanjkanju poguma in v plitvosti gledanja na dogajanje in čas, v katerem živimo. Na puljskem festivalu smo zaslutili v filmu »Iz oči v oči«, da se v tem pogledu odpira nova pot. Film je dobil tudi prvo nagrado.

Rad bi se povrnil k enemu prejšnjih vprašanj, namreč k ekonomski plati slovenskih in jugoslovanskih filmskih igravcev. Kako je konkretno s tem?

Pravite ekonomska stran: če bi igral v vseh slovenskih filmih, kar so jih posneli v zadnjih treh letih, bi bili moji filmski nastopi (jugoslovanski in italijanski) in celotna slovenska filmska produkcija v razmerju 11:5. To se pravi, da ni mogoče živeti samo od slovenskega filma. Zato tudi ni slovenskih filmskih igravcev — ne zato, ker bi ne mogli biti po svoji umetniški kvaliteti, temveč zato, ker jim slovenska pa tudi jugoslovanska filmska produkcija ne more nuditi eksistenčnega minimuma. Ne pozabite, da je igralec vezan tudi na svoj materin jezik.

Ali poznate kakšno literarno delo ali scenarij, v katerem bi radi prevzeli kako vlogo?

Precej — samo na žalost so že vsi posneti in tudi dobro odigrani. Lažje je igrati Shakespeara kot pa recimo Majerjā. Hočem reči, da je težko govoriti besede na odru, če igralec sam čuti, da so prazne. Isto velja za film. Če imate pred seboj dober scenarij, je uspeh filma zagotovljen. Seveda imam v mislih izvajavce, ki strokovno obvladajo svoje delo. Če zna režiser še izkoristiti vse specifične možnosti, ki mu jih film nudi, dobimo filmski jezik, filmsko pripovedovanje. V tem trenutku pa se že pogovarjamo o stilu filma.

Doslej smo govorili o filmu, toda vi ste bili deset let gledališki umetnik. Kaj mislite o slovenski drami?

Jaz nisem bil gledališki umetnik, jaz sem gledališki igralec in moje delo pri filmu izhaja iz desetletnega strogega gledališkega dela v Trstu. Dobro veste, da smo imeli po devet-deset premier v sezoni. Od teh sem pri šestih-sedmih sodeloval. To delo v gledališču mi je bilo nekakšen rezervoar, če že hočete, od koder sem črpal moči za delo pri filmu.

Kaj mislim o slovenski drami? Premalo se poglabljamo v samega sebe, kaj šele v svojega bliž-

njega. Ali pa se poglabljamo preveč v svojega bližnjega, ker smo sami slabi. Čas, ki ga živimo, ni lahek — za nikogar. Ne za tiste, ki ga vodijo, ne za tiste, ki ga ustvarjajo. Za umetnika pa prvi moj prijatelj Goethe, da mora biti svoboden.

Kaj mislite o bodoči sezoni Slovenskega gledališča v Trstu in o svoji udeležbi pri njej?

Vsi, ki ljubimo gledališče, čakamo že desetletja na novo gledališko hišo. Čas pa ima svojo veliko moč...

Letošnja začetna predstava bo Shakespearov Othello v režiji Branka Gombača. Moje sodelovanje pa samo časovno še ni določeno.

KOMORNI ORKESTER IZ LOS ANGELESA V TRSTU

V soboto bo nastopil v Trstu komorni zbor iz Los Angelesa. S tem koncertom se bo začela nova sezona Italijansko-ameriškega društva v Trstu. Koncert bo v Avditoriju in se bo začel ob 17. uri.

Orkester iz Los Angelesa je zdaj na turneji v Italiji. Sestavlja ga okrog 15 godal in sopranistka Marilyn Horne. Repertoar, ki ga igra, sestavlja nekaj velikih klasičnih skladateljev, od Bacha do Bartoka, pa tudi razni malo znani ali v Evropi celo še neznani ameriški skladatelji. Orkester, sestavljen iz belih glasbenikov, dirigira črnc Henry Lewis; sopranistka Marilyn Horne, belka, je njegova žena. Kritiki zelo hvalijo tako dirigenta Lewisa, kot tudi sopranistko Hornovo zaradi njene ga lepega in čistega, hkrati pa dramatično razgibane glaslu.

UPTON SINCLAIR 85-LETNIK

Tudi pri Slovencih zelo znani in priljubljeni ameriški romanopisec Upton Beall Sinclair je obhajal 20. septembra svoj 85. rojstni dan. Rojen v Baltimoru v Angliji je prišel z desetimi leti v Združene države. Plačan od vrstice je pisal najprej za nekega založnika pustolovske romane, zgodbe in dovtipe. S svojim zasluzkom je študiral. Prve knjige, ki jih je spisal po lastnem navdihu, pa mu niso prinesle nobenega uspeha. Niti »Pomladni čas in žetev« iz leta 1901, niti »King Midas« iz istega leta, niti »Prince Hagen« ter »Manassasa« iz leta 1903 in 1904 mu niso pridobili slovesa.

Zaslovel je šele leta 1906 z romanom, v katerem je opisal strašne razmere v čikaški klavnici. Sinclair je potem še nadalje trkal na socialno vest. V tridesetih letih se je v njegovih delih pojavila problematika totalitarne države in oblasti. Za roman »Zmajevi zobje« je dobil Upton Sinclair leta 1942 Pulitzerjevo nagrado. Leta 1949 se je pisatelj, ki je nekaj časa simpatiziral s komunizmom, odpovedal Moskvi in je od takrat dalje ostro kritiziral Sovjetsko zvezo.

Studi Goriziani - Študija o Gradniku

Te dni je izšel 23. zvezek časopisa za zgodovino in sorodne vede, Studi Goriziani. Pričujejoči sešitek, ki obsega 154 strani, velja kot polletnik od januarja do junija.

Ta zvezek revije, katero izdaja Goriška državna knjižnica in jo urejuje njen ravnatelj dr. Manzini, vsebuje vrsto znanstveno podprtih člankov. Na uvodnem mestu je glotološko razpravljanje Carla Battistija o izvoru krajevnega imena Villacaccia pri Vidmu. Naslednji daljši članek Andrea Benedettija se bavi s slavnimi člani rodbine Porcia, ki je imela svoja posestva tudi po slovenskih krajih. O advokaciji goriških grofov v oglejski patriarhiji piše na dokumentarni podlagi Elsa Sgubin. Vmes so še krajši članki o langobardski nekropoli pri Moraru v Furlaniji (Mario Brozzi); o pomenu in delovanju državne knjižnice v Gorici (ravnatelj Manzini); o založniku Paterolliju (pesnik Marin).

Za nas je pa brez dvoma najbolj zanimiv prispevek Marijana Breclja, knjižničarja v Novi Gorici. Avtor razpravlja v študiji pod naslovom »Alojz Gradnik, poeta fra due

mondi« o našem briškem pesniku in o vplivih italijanske kulture na njegova literarna dela. Pisatelj prinese marsikatero drobno novost iz pesnikovega življenja. Nato razčleni avtor z bistrim pogledom v pesnikovo srce njegovo bistveno tematiko: Ljubez — Smrt in tudi Narava — Domovina.

Breclj preide po zunanjem in notranjem orisu pesnikovega lika k njegovim prevodom. Teh del, prevedenih iz desetih jezikov, je nad 50. Na koncu članka je seznam Gradnikovih prevodov iz italijanščine; 11 jih je naštetih. Neizdani pa so še vedno štirje prevodi iz D'Annunzia, Danteja, Trilusse in Bracca.

Članek knjižničarja Breclja je napisan v tekočem slogu. Nekatero majhno napako (Alojzjevišče na Gradu? Dobrovolje — Dobrovolje France?) ne motijo bravca. Prispevek literarnega kritika iz Slovenije v italijanskem obzorniku o slovenskem pesniku je dokaz ustvarjajoče možnosti v medsebojnih kulturnih odnosih. Marijanu Breclju moramo zato izreči vse priznanje.

r. b.

GOSPODARSTVO

Pripombe k letošnji trgatvi

V naših krajih je trgatve v glavnem zaključena. Kdor pa še trže, bo v 10 dneh svoje delo gotovo zaključil. Ljudje so pohiteli, ker je gniloba hudo razsajala in je bilo vreme kot nalašč za širjenje gnilobe: močno toplo, potem dež, nato mrzlo, pa zopet dež. Gniloba je napadla posebno nekatere vrste, s tokajcem na čelu, a tudi sauvignon in malvazijo. Popolnoma ohranjena ni ostala nobena sorta.

Količina pridelka

V tem oziru sodba ne more biti enotna, ker so velike razlike tudi v krajih, kjer slabo vreme ni škodovalo. V vsej deželi bo pridelek nekoliko slabši od lanskega, a posamezniki so pridelali tudi več.

Kakovost pridelka

Glede kakovosti pridelka so velikanske razlike. V sončnih legah goriških Brd je tokajec dosegel tudi 22 stopinj sladkorja, 20 stopinj je bilo doseženih marsikje, večina pridelka pa je kazala 16 do 18 stop. sladkorja, a v bolj zasenčenih krajih in posebno še če je bilo zgodaj potrgano, je bilo mnogo grozdja, ki ni pokazalo več kot 12 - 14 stop. sladkorja. K sreči spadajo pridelovanci tako šibkega mošta med one, ki pridelajo nekaj vina za domačo potrebo. Skoraj vsi, ki pridelujejo vino samo za lastno potrebo, so svoj pridelek sladkali s sladkorjem in so dodali tudi do 5 kg sladkorja na hl. Tudi mnogi večji proizvajalci za prodajo vina so svoj pridelek okrepili, a ne s sladkorjem, ki v ta namen ni dovoljen, pač pa s koncentriranim moštom. V Gorici so prodajali koncentrirani mošt z nekaj manj kot 60% sladkorja po 300 lir. Ker potrebujemo skoraj 3 kg takega mošta za zvišanje alkoholne moči v vinu za 1 stopinjo Maliganda, znaša strošek na hl 900 lir ali na liter 9 lir samo za mošt. Malokdo pa je zvišal alkoholno moč samo za eno stopinjo, marveč za več, a največ za dve in zato je moral potrošiti do 18 lir na liter samo za koncentrirani mošt, katerega je moral dodati do 6 kg na hl. Višjih količin koncentriranega mošta ni nihče dodal in tudi ne bi bile umestne, ker bi vino izgubilo svoj značaj.

Gniloba grozdja

Gniloba grozdja povzročajo bakterije, deloma posredno, deloma neposredno. Posredno se razvije gniloba kot posledica delovanja grozdnega črva (kiseljaka) in drugih žuželk, predvsem os. Posamezni grozdni črv načne več grozdnih jagod, a ker skoraj nobene popolnoma ne izprazni, tako da se bi lupina posušila, začnejo načete jagode gniti in postanejo leglo kisove kisline, tako da večkrat grozdi še na trti zelo zaudarjajo po kislu. Isto velja tudi za jagode, ki jih načnejo ose, če jih potem čebele popolnoma ne izsušijo. Če je takih po kislu zaudarjajočih jagod mnogo med grozdom, se iz mošta razvije kaj kmalu kislo vino, katerega ni mogoče rešiti. Zato moramo po kislu zaudarjajoče grozdje

zbirati v posebno posodo in iz istega napraviti kis. Cisto drugače pa je z gnilobo, ki nastane preko noči oziroma v kratkem času na dozorelem grozdju, kjer je gnila samo jagodina kožica ali lupina in je meso v jagodi zdravo. Ta gniloba je žlahtna in če grozdje takoj potrzemo, ni potrebno gnilobe niti čistiti, ker ne bo slabih posledic. Če pa je ta gniloba tako stara, da je počnela in da se od komaj utrganega grozda trosi raztresejo v obliki črnega dima, potem ni več »žlahtna« gniloba, marveč hudo škodljiva in moramo tako grozdje posebej moštiti.

Ker je bilo letos mnogo gnilega grozdja, bo potrebno mlado vino zgodaj — že pred sv. Martinom — pretočiti in teden pred pretakanjem raztopiti v vsakem hl po 2 kocki enososine.

Mošt noče vreti

Mnogi so zaskrbljeno ugotovili, da mošt »noče« vreti. »Dva dni je prav lepo vrel, potem pa kar naenkrat jenjal. Samo malo tumenja se še sliši. Prej pa je tako lepo bljuval.« Premnogi naši vinogradniki mislijo, da mora mošt vedno burno vreti, tako da je v kleti slišati močno žuborenje. Burno vrenje traja navadno malo časa, več pa tiho vrenje. Dobrota vina, to je zaokroženost okusa se razvije predvsem med tihim vrenjem. To pa lahko traja tudi več tednov, posebno če je v kleti premalo toplote. Lahko je kipenje prenehalo tudi kot posledica prehladitve mošta. Letos pa je marsikje vrenje prenehalo, ker je tisto malo sladkorja v moštu hitro povrelo in ni imelo kaj vreti.

Priprava na setev ozimne pšenice

Po vsej državi bo v tem mesecu že izvršen glavni del pšenične setve. Naši kmetje hočejo biti bolj »kunštni« in zato sejejo ozimno pšenico pozneje, tudi še v drugi polovici novembra in celo v decembru. Zato pa kakšno leto sploh ne morejo sejati: pri začetku so odlašali, potem pa vreme ni več dovolilo. V prepozni setvi tiči vzrok, da niso naši hektarski donosi pšenice tako visoki, kot bi lahko bili.

Za letošnjo jesensko setev pa moramo opozoriti žitorejce na dvoje, in sicer na pravočasno preskrbo umetnih gnojil in potrebnega semena.

Glede umetnih gnojil je zadeva nekoliko resna, ker je teh na trgu sorazmerno malo in bodo brez dvoma mnogi ostali brez njih. Zato pa je nujno potrebno, da si umetna gnojila pravočasno nabavite. Najprimernejša so sestavljena umetna gnojila, in sicer taka, ki vsebujejo poleg vseh treh glavnih sestavin — dušik, fosforova kislina in kalij — tudi drobne — mikroelemente.

Glede semenske pšenice pa sledeče: V naših krajih ostane še vedno glavna sorta »S. Pastore«, ki se prilega ravninskim legam s srednjo in pičlo rodovitnostjo ter uspeva prav dobro tudi v dobrih brdnatih legah. Za bolj hribovite in tudi manj rodo-

Kipeči mošt moramo stalno nadzirati in predvsem paziti, da bo v kleti toplota med 18 in 22° C. Višja toplota ni potrebna, previsoka (nad 25° C) pa je škodljiva. Če pa je nižja od 18° C, moramo v kleti kuriti. Vsaj 40 let se že pridiga, da ni pametno, pač pa škodljivo puščati med kipenjem sode bljuvati. Zmotno je namreč mnenje, da se mošt tako očisti vse umazanije. Je že res, da tako izgine iz mošta kakšna redka jagodna lupina, a večji del izbljuvanega je mošt z obilnimi kvasnicami, ki so se v bližini vehe oziroma na zraku zelo pomnožile. Z bljuvanjem jih mošt izgubi. Zato pa mošt po bljuvanju slabo kipi in ostane dolgo časa sladek. To pa ni najhujše. Najhujše je, da se pri bljuvanju sodih zelo razmnožijo mušice, ki prenašajo in množijo očetne glivice, ki preidejo v mošt. Zato pa vina, ki so bljuvala, niso trpežna in se v poletnih mesecih zelo rada skisajo.

—0—

TVORNICE TESTENIN NA SVETU

Daleč najvišje število tvornic za testenine je v Italiji, kjer je 1.333 tvornic. Italiji sledi po številu Španija s 349 tvornicami, potem Francija s 305. Vse ostale evropske države imajo sorazmerno malo tvornic, med drugimi Jugoslavija 32, Češkoslovaška pa samo 1. V Aziji je teh tvornic zelo malo, saj jih je največ v Izraelu (15), na Japonskem 7 in v veliki Kitajski samo 1. V ZDA je 183 tvornic, v Mehiki 43, sorazmerno mnogo pa v Južni Ameriki, kjer jih je v Braziliji 440 in v Argentini 328. V Afriki je največ tvornic za testenine blizu Sredozemskega morja, in sicer v Tuniziji 50, Alžiriji 41, Maroku in Egiptu po 39. Testenine uživajo predvsem tam, kjer bivajo Italijani, ali kamor so se Italijani naselili. Potrošnja testenin na svetu pa se stalno veča in največje propagandno sredstvo za širjenje je turizem.

—0—

MEHKE IN TRDE PŠENICE

V Italiji posejejo letno nekaj nad 4,5 milijona ha s pšenico, in sicer okoli 1,4 milij. ha s trdo, ostalo z mehko. Dosežena letna pridelka pa si nista v enakem razmerju, ker je pri trdi pšenici hektarski donos mnogo manjši in znaša večkrat komaj polovico donosa pri mehki. Lansko leto (1962) je znašal srednji hektarski donos za trdo pšenico 12 stotov, za mehko pa 24,8 stota. Trdo pšenico sejejo skoraj izključno v južnih pokrajinah in na otokih, predvsem na Siciliji, kjer pa dosežajo skoraj redno najnižje hektarske donose. Lansko leto je znašal pridelek trde pšenice 16.746 tisoč stotov, mehke pa 78.464 tisoč stotov. Letošnji pšenični pridelek še ni dokončno ugotovljen, a se zdi, da je znašal nekaj manj kot 80 milij. stotov. Pridelek trde pšenice ne zadostuje za notranje potrebe, zato jo je potrebno uvažati.

Reportaža o ELVINI

R. B.

3

Iz rešilnega voza so skočili trije možje. Dva sta bila v belih haljah; tretji v civilu je bil zdravnik. Stopil je s policijskim uradnikom k ograji.

»Če gre za nasilje, moramo počakati komisijo,« je slišal Sever oba govoriti.

»Najprej moramo ugotoviti,« je dejal belušni zdravnik z zlatoobrobljenimi očali.

»Naravno,« je odgovoril policist in je pomagal zdravniku, da se je skobacal preko ograje.

Sever je že popoinoma pozabil na svoj intervju. Strmel je proti vodi, kjer je zdravnik ogledoval truplo.

»Pridite dol,« je zaklical strežnikoma z nosilnico. Možaka sta se spogledala, češ, lahko njemu. Počasi sta se spustila po strmini.

Sever je še vedno gledal ta nenavadni prizor. Nosača sta dvignila truplo, ki se je zdelo zelo lahko. Položila sta ga na nosilnico in pokrila z rjuho obraz mrtve deklice. Počasi, korak za korakom, sta vlekla nosilnico navzgor.

Časnikar je priskočil, da jima pomaga, ko sta prišla do ograje.

»Hvala, prav lepa hvala,« si je brisal zdravnik potno čelo. Nosača sta potisnila žalostno breme v voz.

»Kaj je, doktor?« je vprašal policist.

Zdravnik si je popravil očala: »Utopljen, prav navadno utopljen. Nobenega znaka nasilja. Že zgoraj pri mostu je najbrž skočila v vodo. Tok jo je zanesel do sem. Gotovo je bila mrtva, že ko jo je tok vrgel na breg.«

»Torej gola nesreča?« je spet vprašal stražnik.

Zdravnik je zamahnil z roko: »Kdo ve? Nesreča ali samomor! Bržkone slednje. Skok z mosta, saj to poznamo.«

Ko je rešilni voz odpeljal, je časnikar Sever prišel šele k sebi. Napotil se je dalje, kakor da se ga dogodek prav nič ne tiče.

—0—

»Palace-hotel« je bil eden izmed prvih v mestu. Diplomati, filmske zvezde, mednarodni sleparji, taki ljudje so se tukaj zbirali.

»Gospa Mery de Val, prosim,« je vprašal Sever pri vratarju. Ta je zvedavo pogledal prišleca. »Umetnica de Val,« je poudaril počasi, »menim, da je pravkar odšla, gospod...«

»Sever,« je odgovoril časnikar. »Srečko Sever od »Dnevnika«. Sem prijavljen. Rekli so mi, da do dveh...« Umočnil je in pogledal na uro. Manjkalo je še pet minut do dveh.

»Bomo pogledali, gospod Sever,« je rekel vratar. Ime uglednega časopisa je nanj vplivalo. Stopil je k telefonu. »Mi je žal, toda gospe ni v sobi.« Nenadoma je pogledal proti stopnišču in je obstrel. Vitka, mlada dama v rdečkasti svileni obleki je prihajala po stopnicah.

»Ta je gospa de Val,« je zašepetal Severju.

»Hva'a,« je ta odvrnil in šel naravnost proti dami.

Priklonil se je: »Gospa de Val?«

»Da,« je odgovorila brez začudenja mlada gospa. »S kom imam čast govoriti?«

»Prav res je zala, posebno če se smehlja,« je ugotovil Sever.

»Srečko Sever, zastopnik »Dnevnika«, se je spet priklonil. »Gotovo boste tako prijazni in mi dovolili kratek razgovor za list.«

»Ah, da. Saj sem že pristala, toda z ravnateljem smo se zmenili do dveh,« se je prijazno posmejala.

Sever si je nervozno pogladil temne lase. Rekla je do dveh, res so se tako zmenili. Roter hoče imeti intervju do treh, tudi to drži. Kako bo držal besedo?

Skesano je priznal: »Žal mi je gospa, toda zadržal me je nesrečen dogodek. Samo deset minut mi dovolite?«

»Če hočem,« je spogledljivo odvrnila. Sever se je ugriznil v ustnice, da mu ne bi ušla kaka neprimerna beseda.

»Pa naj bo,« se je zasmejala. »Stopiva v sprejemnico.« Molče ji je Sever sledil.

V sobi je bilo prazno. Igralka se je ušedla v usnjen naslanjač in je povabila časnikarja, naj sede.

»Gospod Sever,« je začela, ne da bi čakala na vprašanja. »Srečno sem potovala. Tu se dobro počutim. Vaše mesto je krasno, morda eno najlepših, kar sem jih videla. Želim, da bi v tem mestu nastopila za film in da bi »Dnevnik« prinašal ocene o meni. Vam to zadostuje?«

Sever je odkimal: »Ni dovolj. Rad bi slišal kaj o vašem življenju, o vaši mladosti, o bodočih načrtih.«

»No, lepo,« je zavzdihnila. »Hotela sem hitreje opraviti. Katerega mojih filmov ste že videli?«

»Nobenega,« je priznal, ne da bi trenil z očesom. Debelo je pogledala. Smehljaj ji je zamrl na ljubkih ustnicah.

»To je pa čudno,« je zamrmrala.

»Na žalost ne hodim dosti v kino. Intervju potrebujem za mestno kroniko, ne za filmsko stran. Naše kritike gotovo poznate.«

»Hvala lepa za tolažbo,« se je zvonko posmejala.

»Če me niste videli še na platnu, me boste še vedno lahko imeli za dobro igralko.«

»Za dobro in lepo,« je priznal Sever.

Sprejela je te besede kot poklon. Zopet je začela klepetati brez njegovih vprašanj o svojih otroških letih, o prvih poskusih v Hollywoodu in o svojih uspehih.

Sever si ni nič zapisal. Imel je nenavadno dober spomin.

(Dalje)

Sociologi in biologi se sprašujejo, kaj bo s človeškim rodom, če bo šlo tako dalje. Po zadnji statistiki mednarodne zdravstvene organizacije živi že danes na zemeljski obli 3 milijarde ljudi. Prihodnje leto jih bo že 3 milijarde in 200 milijonov. Število rojstev neprenehoma narašča v Srednji Ameriki in v Jugovzhodni Aziji. Do leta 2000 bo število zemeljskih prebivalcev narastlo na 8 do 10 milijard.

To orjaško število se bo moglo preživljati samo v slučaju, da bodo znanstveniki našli nove možnosti prehrane bodisi iz oceanov bodisi z drugačnim obdelovanjem zemlje. Ni nobenega dvoma, da se bodo tudi v tem slučaju pojavile velikanke socialne in politične krize ter spremembe. Vodilni možje na svetu bi si morali že danes postaviti kot cilj svojih prizadevanj vprašanje, kako preskrbeti človeštvu dovolj hrane, potrebne za obstanek. Že danes je po podatkih zgoraj navedene organizacije ugotovljeno, da so na svetu 3 četrtine ljudi, ki trpe lakoto ali da se ne morejo do sitega najesti.

Ali pa ne skrbi morda narava sama, da se človeštvo preveč ne razmnoži? Odgo-

vor je pritrđen. Arheologi so odkrili v Andah, ob Amazonki, na otokih Tihega oceana, v afriškem Sudanu, Sahari in marsikje drugod ostanke nekdanjih visokih kultur. Pred milijoni let so po tistih krajih živeli visoko kulturni narodi. Danes jih ni več. Ali so jih požrli nenadoma velikanški zemeljski pretresi ali pa so polagoma izumirali.

Počasnemu izumiranju, katerega se skoro ne zavedamo, je izpostavljeno človeštvo že danes. Klice pa nosi že sedanji rod. Mi živimo v zastrupljenem okolju. Zastruplja jo ga izpuhi milijonskih industrij, še bolj pa sesedanje radioaktivnih delcev v naše ozračje. Sedanja veda ne taji več tega. Levkemija, krvni rak je posledica modernih človekovih iznajdb, kjer imajo atomski poizkusi prvo vlogo. Kozmične rakete, vesoljske ladje, atomske bombe, vse to izžareva radioaktivnost, katere posledica je levkemija. Človeški rod se kljub vrhunskim dosežkom moderne tehnike sam sebe fiziološko uničuje; prišel bo morda dan, ko bodo

rojstva prenehala. Morda pa bodo naši sredstva tudi proti radioaktivnemu izumiranju človeštva. Morda bo prišel dan, ko ne bo več kljub vsej človekovi tehniki prostora na zemlji. Izračunali so tudi to dobo, ki naj bi nastopila po 500 letih.

Kaj pa tedaj? Znanstveniki imajo že pripravljen odgovor. Ugotovili so, da je v kozmičnem prostoru, v območju Rimske ceste približno 100.000 nebesnih teles, na katerih so dane možnosti za organsko življenje. Na nekaterih so prav gotovo živa bitja; ne vemo pa kakšna. Na drugih nebesnih telesih, milijonkrat večjih od našega sonca, je pa še prostora.

Če nas ne bo pokončala lakota ali fiziološko izumiranje, bo treba poiskati že v prihodnjem tisočletju pota tja gor za odvečno zemeljsko prebivalstvo.

Nagli razvoj astronomije ali poletov v vesolje ne bo potreben samo za znanstvena raziskovanja, marveč že za goli obstanek človeškega rodu.

Kaj bo s človeškim rodom?

ŠPORTNI PREGLED

V nedeljo so se v Neaplju končale Sredozemske igre

Prva Italija, druga Francija in tretja Jugoslavija

V nedeljo so se v Neaplju zaključile Sredozemske igre, katerih se je udeležilo 1300 športnikov iz trinajstih držav. Udeleženci so se borili za 93 zlatih svetinj, za 93 srebrnih in za 103 bronaste kolajne.

Kot so strokovnjaki in časnikarji predvidevali, so največ zmag dosegli prav Italijani, ki so nabrali kar 42 zlatih svetinj, 30 srebrnih in 23 bronastih. Na drugem mestu so Francozi, ki so osvojili 16 zlatih, 24 srebrnih in 16 bronastih, na tretjem pa Jugoslavlani, ki imajo 10 zlatih, 14 srebrnih in 12 bronastih svetinj. Sledijo še predstavniki Turčije, ZAR, Španije, Tunizije, Maroka, Grčije, Sirije, Monaka, Libanona in Malte.

Presenetili so Italijani, ki niso upali na tolikšne uspehe, Turki, ki so se častno izkazali in tekmovalci Združene arabske republike. Razočarali so nekoliko Francozi in Jugoslavlani, od katerih so strokovnjaki pričakovali mnogo več, če ne drugega več zlatih svetinj. Zelo sta razočarali Španija in Grčija.

Lestvica je naslednja (v oklepaju je število zlatih, srebrnih in bronastih kolajn):

1. ITALIJA 323 (42-30-23), 2. FRANCIJA 168 (16-24-16), 3. JUGOSLAVIJA 104 (10-14-12), 4. ZAR 76 (6-11-13), 5. Turčija 64 (10-3-5), 6. Španija 62 (6-6-14), 7. Tuniz 17 (2-2-1), 8. Maroko 14 (1-0-9), 9. Grčija 11 (0-2-3), 10. Sirija 6 (0-1-3), 11. Monako in Libanon 1 (0-0-1) in 13. Malta 0.

Sportniki so se spoprijeli v 18 športnih panogah. Ogleдали si bomo zdaj njihove uspehe. Začeli bomo z lahko atletiko ter ugotovili, da so Italijani bili osemkrat uspešni (200 Berruti, 800 Bianchi, 400 ovire Frinelli, višina Bogliatto, krogla Meconi, kopje Lievore, hoja na 50 km Pamich in štafeta 4x100 m), Francozi, glavni favoriti, pa so nabrali samo pet zlatih kolajn (100 Piquemal, 400 Hiblot, 1500 Wadoux, 110 ovire Chardel in štafeta 4x400 m). Tri zlate kolajne so osvojili tudi Jugoslavlani: Lešek je bil prvi v skoku s palico, Radovič je bil najboljši v metu diska, Bezjak pa v metu kladiva. Dvakrat so bili uspešni Tunizijci (Gamaoudi 5000 in 10.000) in Španci (Areta v troskoju in v skoku v daljino), enkrat pa Maroko (Bakir v maratonskem teku).

Ostra borba med Italijo, Francijo in Španijo je bila v plavanju, a vse tri države so si bile enakovredne. Trikrat so bili uspešni Francozi (100 Gottvalles, 400 Luyce in 4x200 m prosto) in trikrat

Italijani (200 prsno Caramelli, 200 metuljček Dennerlein in štafeta 4x100 mešana). Dve zlati kolajni je osvojila tudi Španija (1500 Torres in 200 hrbtno Cabrera).

V boksu so prednjačili Italijani, ki so pobrali kar 8 prvih mest (mušja Atzori, petelinja Zurlo, peresna Girgenti, lahka Sabri, welters-lahka Arcari, welters Bertini, srednjetežka Pinto in težka Canè). Ostali dve svetinji sta pobrala predstavnik ZAR Elna Has (welters težka) in Hassan Amed (srednja).

V rokoborbi tako grško-rimskega sloga kot prostega so zmagovali Turki, ki so bili štirikrat uspešni v prvi disciplini (petelinja Beserygl, peresna Aleck, srednjelahka Delekman in težka Aksu) ter šestkrat v drugi (petelinja Aydim, lahka Atalay, srednjelahka Cankaia, srednja Gungor, srednjetežka Ayk Ahmet in težka Uhal). Od šestnajstih kolajn so jih torej Turki pobrali kar deset. Dvakrat so bili uspešni tudi Jugoslavlani (Martinović v lahki in Cučić v srednji kategoriji grško-rimskega sloga). Dve zmagi imata tako Italija (Bulgarelli srednjetežka grško-rimskega in Grassi mušja prostega sloga) kot ZAR (Aly Fouad v mušji grško-rimskega in Marzouk v peresni prostega sloga).

V telovadbi je prednjačila Italija, ki je osvojila pet zlatih kolajn (ekipe, parter in konj z ročaji Menichelli, drog in bradlja Carminucci). Jugoslavija je s Cerarjem osvojila dve zlati kolajni (skupna lestvica in preskok). Eno zmagajo je osvojila tudi ZAR (Abdelwaress krogi).

V kolesarstvu so gospodarili Italijani, ki so pobrali kar pet prvih mest (Damiano, Km Bianchetto, tandem Bianchetto-Pettenella, zasledovanje ekipe in cestna dirka na kronometer); Francozi pa so bili le dvakrat uspešni (zasledovanje Cuch in cestna dirka Bazire).

V veslanju so Francozi dosigli velik uspeh, saj so od sedem kolajn osvojili kar štiri zlate svetinje (skif, double, četvorce s krmarjem in osmerce). V četvorki brez krmarja je bila prva Italija. Tudi Jugoslavija je prišla do zlate medalje, in sicer v dvojicah s krmarjem.

Bojevitke tekme so bile v tenisu in med posamezniki je zmagal Italijan Pietrangeli, med dvojicami pa jugoslovanski par Jovanović-Pilić, ki se polagoma bliža k eliti svetovnega tenisa.

V sabljanju je Francija dosigla dve zlati medalji (florete Magnan in meč Dreyfus), medtem ko

je eno kolajno osvojila Italija (Calarese v sablji).

V jadrnanju se je odlikovala Španija (2 prvi mesti v kategorijah Finn in Snipe). Italijani so bili prvi v kategoriji Star.

Pomembno zmagajo je Jugoslavija dosigla v odbojki. V finalnem delu je premagala tako Turčijo in ZAR (z 3:0) kot Italijo (3:1), ki se je uvrstila na drugo mesto.

V waterpolu so zmagali Italijani, ki so bili prvi tudi v nogometu. V finalu so domačini porazili Turčijo (3:0), medtem ko so se Španci uvrstili na tretje mesto.

Zelo zanimive so bile tekme v košarki in v finalu so se spoprijeli Italija, Španija, Jugoslavija (nastopila je z mladinsko postavo) in ZAR. Jugoslavlani so premagali samo ekipo ZAR, medtem ko so klonili tako proti Italijanom kot proti Špancem. Odločilno srečanje se je končalo v korist Italijanov, ki so porazili Špance z izidom 97:91.

V hokeju na travi so zmagali predstavniki ZAR, medtem ko so Italijani nabrali še tri zlate svetinje v streljanju (I. Rossini) in v skokih v vodo (3 m Salice in 10 m Dibiasi).

„Varuhinje morale“

(Nadaljevanje s 3. strani)

Njegov zagovornik pa ni odnehal. Prinesel je dokaze, da ima klub za varstvo deklet svoje odseke po raznih ameriških mestih in da izterjuje od svojih varovank precejšnje vsote. Zdaj so pa prišle na dan še lepše stvari. Izkazalo se je, da je predsednica morale Ema Gandell pravi gangster. S sodelovanjem nekega Crunerja, vodje izsiljevalskih organizacij, je sestavljala točne sezname o življenju bogatejših družin. S svojimi pomočnicami je potem pisarila »moralna« pisma in lomila poroke in zaroke. Če pa je na primer zaročenec odšel klubu določeno vsoto, niso pisma odšla na naslovljenko. Po nekaj tednih je pa dotičnik zopet prejel izsiljevalno pismo z grožnjo, da bo »njegova« zvedela za njegove grehe, če ne plača klubu zahtevanega denarja. Policija je ugotovila nad 6000 slučajev takega izsiljevanja. Sedemindvajset oseb, ki so se ujele v zanjke teh nemoralnih ženščin, je napravilo samomor.

Ko je prišlo na dan, kaj počenja ta klub, katerega so celo nekateri resni ljudje imeli za moralnega, je sodnik ukazal pozapreti predsednico in vse odbornice. Marsikatere mladi par si je pa globoko oddahnil.

ŽENA IN DOM

PRANJE PERILA IZ SINTETIČNIH VLAKEN

Tkanine in pletenine iz sintetičnih vlaken se razmeroma hitro umazejo in jih moramo pogosto prati. Ker se umazanija ne zaje v globino vlaken, se tako perilo hitro in enostavno opere. Material je občutljiv, zato ga smemo prati samo v topli raztopini detergentov za pranje občutljivih oblačil (Lauril, Olà).

Perilo pred pranjem zmocimo v mlačni vodi. Če je bolj umazano, ga lahko za krajši čas namočimo v mlačni raztopini detergenta in splaknemo v čisti mlačni vodi. Nato perilo operemo v topli raztopini detergenta, tako da ga samo rahlo stiskamo; ne smemo ga močneje drgniti, mencati ali ožemati, da ne poškodujemo občutljivih vlaken. Oprano perilo dobro splaknemo v mlačni vodi do čistega. Perila ne ožemamo, ampak samo rahlo stisnemo, nato ga obesimo še mokrega, da se izvesi in postane spet gladko. Naravnano in nategnemo tudi vse šive, robove in naramnice. Bluze in moške srajce sušimo tudi na plastičnih obešalnikih. Oprane pletenine zavijemo najprej v suho krpo, ki popije del vlage, nato pletenino naravnano in sušimo položeno na čisto in suho krpo.

Pri nakupu moških srajc iz »nylona« dobimo pogostokrat tudi priloženo gobico, ki nam služi zato, da z njo očistimo umazan ovrtnik in druge dele srajce, ne da bi bilo treba celo srajco oprati. To je zlasti praktično na potovanjih. Gobico namočimo najprej v topli raztopini detergenta, očistimo umazane dele srajce, nato pa z gobico, ki jo pomakamo v čisto vodo, splaknemo očiščeno tkanino.

Perila iz sintetičnih vlaken na splošno ne likamo. Če pa perilo likamo (dvojni deli, robovi), uporabimo previdno le mlačen likalnik s temperaturo do 110°C in likamo hitro.

V praksi pogosto opažamo, da belo perilo iz sintetičnih vlaken včasih po krajši ali daljši uporabi dobi rahlo rumenkast ali sivkast videz in izgubi blestečo snežno belino. Vzroki so lahko različni:

- preslabo oprano in premalo splaknjeno perilo;
- sušenje perila na močni sončni svetlobi ali pri topli peči;
- likanje perila s prevročim likalnikom;
- nekatera vlakna porumenijo že, če nosimo srajco ali bluzo v poletni sončni pripeki.

Belo sintetično perilo se lahko tudi beli z nekaterimi kemičnimi belilnimi sredstvi. Priporočamo pa, da tako beljenje zaupamo raje kaki čistilnici.

64. Mimo mokrih travnatih bilk si je utirala pot četa mravelj selilk. Prepevale so veselo jutranjo koračnico in hitele proti robu travnika. Maja je bila zadovoljna, da se ji ni bilo treba srečati z njimi. Bile so dobro oborožene, drzne in nevarne na pogled. Čebelica je prisluškovala njihovi pesmi, ki je zamirala pod širokim regratom.

65. A tam v zeleni goščavi je moral biti nekdo, ki mu koračnica mravelj ni ugajala. Maja je zaslišala raskav, hripav glas in nekaj je odločno razmaknilo travne bilke. Ugledala je velikega višnjevega hrošča, ki je bil podoben polobli iz temne, svetleče se kovine in se je svetil zdaj višnjevo, zdaj zelenkasto, včasih pa tudi čisto črno.

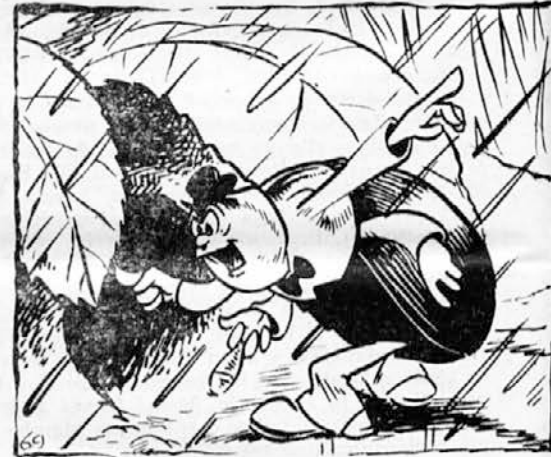
66. Hrošč je bil gotovo dvakrat ali trikrat večji od čebelice. Njegov trdi oklep se je zdel Maji neprediren in v njegovem debelem glasu je zvenelo nekaj, česar se je moral vsakdo ustrašiti. Bil je zelo slabe volje, mravljinici so ga bili s koračnico najbrž prezgodaj zbudili. Kajti ni bil še počesan in leno si je mencial dremotne oči.

67. »Tako pridem,« je vpil jezni debeli hrošč, »radoveden sem, ali se mi boste umaknili ali ne!« — »Oh, kako dobro, da mi nisem jaz napoti!« se je oddahnila Maja, ki se je bila zares prestrašila vpitja. Čeprav je bila vesela, da tiči visoko v varnem kotičku, ji je vendarle utripalo srce in umaknila se je globlje v cvetno čašo.

68. Hrošč se je okorno majal po mokri travi. Kdo ve kako elegantna prikazen res ni bil. Ubiral jo je naravnost pod Majino cvetlico. Obstal je pred velikim listom, ga odrinil vstran in nekoliko odstopil. Pod listom je čebelica zapazila vhod v majhno votlino. »Poglej, pogledj,« si je dejala Maja, »koliko presenečenj! Le kdo bi slutil, da je tu votlina!«

69. Čebelica se je še bolj potuhnila, da si skoraj dihati ni upala. Toliko bolj pogumen in glasen pa je bil veliki hrošč. Zaklical je v votlino: »Če hočete z mano na sprehod, se morate ojunčiti in vstati. Velik dan je že.« Ker se je bil zbudil prvi, je bil tako domišljav, da mu prijaznejše besede kar niso hotele z jezika.

70. Hrošč je dolgo časa čakal na odgovor. Potem pa je zacvrčal iz votline nežen glas: »Oh, zaprite no, tam zgoraj; dežuje mi v hišo!« Hrošč je ubagal, zaslonil vhod z listom, nagnil glavo malce na stran in med čakanjem škilil v odprtino. »Podvizajte se, prosim,« je čemerno dejal, »kajti tudi na mene dežuje in ves premočen bom od čakanja.«

71. Maja je radovedno čakala, kdo se bo prikazal na dan. V svoji cvetni čaši je zlezla tako na rob, da ji je padla na hrbet velika deževna kaplja. Ustrašila se je in se urno obrisala. Pomislila je na svoja nežna krila, ki bi jih dež utegnili premočiti in zmekčati — le kako bi jih potlej uredila sama, brez pomoči svojih tovarišic?

72. Maja se je obrisala ravno pravi čas. Kajti na tleh se je zganil vel list in izpod njega je počasi prilezla črna žival, ki se je zdela čebelici s'la čudna. Imela je okorno telo in nenavadno debelo glavo z majhnimi, pokončnimi tipalkami. Počasi je premikala tenke nožice. Z obraza pa ji je bilo mogoče, brati skrb in slabo voljo.